

اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد و ارزیابی عملکرد

علی ابراهیمی کردلر^۱، سیدجلال سیدی^۲، وحید منتی^۳

چکیده

به‌طور کلی، حسابداری را سیستم اطلاعاتی معرفی می‌نمایند که هدف اصلی آن تهیه‌ی اطلاعات سودمند برای تصمیم‌گیری‌ها می‌باشد. طراحی و اجرا صحیح و تطبیق مطلوب سیستم‌های اطلاعاتی با نیازهای سازمان؛ ضمن فراهم کردن بستر لازم برای تهیه‌ی اطلاعات به‌موقع و سودمند؛ افزایش ارزش سازمان را نیز در پی خواهد داشت. این تحقیق به بررسی اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی و نقش و تاثیر این سیستم‌ها بر عملکرد و ارزیابی عملکرد شرکت‌ها می‌پردازد. روش این تحقیق از نوع پیمایشی بوده و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه، داده‌های لازم گردآوری گردید. پس از مرور ادبیات مربوطه و کسب نظرات متخصصین؛ چهار فرضیه‌ی اصلی و هفت فرضیه‌ی فرعی تدوین گردید. پس از جمع‌آوری داده‌ها؛ برای آزمون فرضیات از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. به‌طور کلی نتایج آماری نشان می‌دهند سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری ضمن فراهم نمودن اطلاعات سودمند، مربوط، به‌موقع و قابل اتکا؛ ابزاری مفید برای تصمیم‌گیری‌ها می‌باشند. علاوه بر این منطبق بودن سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با نیازها و محیط سازمانی؛ باعث اثربخشی بیش‌تر، بهبود عملکرد و ارزیابی عملکرد شرکت می‌شود. هم‌چنین سیستم‌های اطلاعاتی می‌توانند عاملی موثر در گسترش سازمان، ایجاد و بهبود مزیت رقابتی سازمان شود. به‌طور کلی نتایج این تحقیق نشان می‌دهد سیستم‌های اطلاعاتی و به‌طور اخص سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، برای سازمان‌ها ابزار سودمند می‌باشد و سرمایه‌گذاری در این حوزه برای سازمان‌ها توجیه اقتصادی دارد.

واژه‌های کلیدی: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، ارزیابی عملکرد.

۱. استادیار گروه حسابداری دانشگاه تهران
۲. دانشجوی کارشناسی‌ارشد حسابداری دانشگاه تهران
۳. دانشجوی دکترای حسابداری دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۹۲/۸/۳

تاریخ پذیرش: ۹۲/۹/۳۰

نویسنده‌ی مسئول: سیدجلال سیدی

S.Jalal.Seyedi@gmail.com

مقدمه

هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی^۱ در بیانیه‌ی مفاهیم بنیادی حسابداری^۲ شماره‌ی ۲ خود حسابداری را سیستم اطلاعاتی^۳ تعریف می‌نماید که هدف اصلی آن تهیه‌ی اطلاعات سودمند برای تصمیم‌گیری می‌باشد.

انجمن حسابداران رسمی آمریکا^۴ نیز در سال ۱۹۶۶ برای اولین بار اظهار کرد که حسابداری در واقع یک سیستم اطلاعاتی است و اگر بخواهیم دقیق‌تر بگوییم؛ حسابداری مجری و پیاده‌کننده‌ی تئوری‌های عمومی اطلاعات در حوزه‌ی فعالیت‌های اقتصادی موثر است که اطلاعات را در قالب اعداد و ارقام بیان می‌نماید. حسابداری در تعریف فوق قسمتی از سیستم کلی اطلاعات در خصوص واحد اقتصادی است. بوچ هلد (۱۹۹۹)^۵ سیستم اطلاعاتی حسابداری^۶ را سیستم جمع‌آوری اطلاعات، پردازش، طبقه‌بندی و گزارش‌گری رویدادهای مالی تعریف می‌نماید که هدف اصلی آن ثبت و نگهداری و فراهم کردن اطلاعات مربوط برای تصمیم‌گیری‌ها می‌باشد (سودانی، ۲۰۱۲).

سیستم‌های اطلاعاتی پیشینه‌ای به قدمت زندگی بشر بر روی زمین دارد. شواهد و مدارک تاریخی نشان می‌دهد انسان‌ها از همان ابتدا درصدد تولید و کاربرد و انتشار اطلاعات بوده و این کار را به طرق مختلف؛ از جمله به تصویر کشیدن رویدادها و حوادث مهم بر دیواره‌های غارها یا تحریر آن‌ها انجام می‌دادند. برخی از مورخین معتقدند یکی از ویژگی‌های تمدن‌های پیشرفته و پیشتاز مربوط به توانایی آن‌ها در تولید و کاربرد موثر اطلاعات می‌باشد (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

سیستم‌های اطلاعاتی درواقع ابزارهایی هستند که اطلاعات را برای اهداف خاصی جمع‌آوری، پردازش، تجزیه و تحلیل، ذخیره و گسترش و توزیع می‌نماید. سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری یکی از اجزا مهم سیستم‌های اطلاعاتی می‌باشد. این سیستم‌ها اگر با رشته‌ی سیستم‌های فناوری اطلاعات^۷ توأم و طراحی شده باشد، می‌تواند نقش به‌سزایی در کنترل و مدیریت حوزه‌های اقتصادی و مالی شرکت ایفا نماید. در همین اثنا پیشرفت‌های چشم‌گیر تکنولوژی در سال‌های اخیر زمینه را برای افزایش احتمال تولید و استفاده‌ی اطلاعات در قالب

-
1. Financial Accounting Standards Board (FASB)
 2. Statement of Financial Accounting Concept (SFAC)
 3. Information System
 4. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA)
 5. Boochholdt, 1999
 6. Accounting Information Systems (AIS)
 7. InformationTechnology (IT)

یک نگرش و دیدگاه استراتژیکی فراهم نموده است. صرف‌نظر از نوع و ماهیت شرکت‌ها؛ این موضوع مهم و حیاتی است که افراد و سازمان‌ها برای تصمیم‌گیری‌های خود به اطلاعات سودمند نیاز دارند (هانگ و لیو؛ ۲۰۰۵).

پیشرفت و توسعه‌ی تکنولوژی یکی از مهم‌ترین رویدادهای موثر بر شرکت‌ها می‌باشد. در محیط رقابتی پیچیده امروزه، شرکت‌ها به اطلاعاتی نیاز دارند تا به بتوانند به بقا خود ادامه دهند. بنابراین ضروری است که شرکت‌ها سیستم‌ها و ظرفیت پردازش اطلاعات خود را به گونه‌ای بهبود دهند تا با نیازهای خود منطبق باشد (النا و همکاران، ۲۰۱۱). منطبق بودن سیستم‌های اطلاعاتی با نیازهای سازمان‌ها علاوه بر اثربخشی و کارایی، زمینه را برای موفقیت سازمان‌ها فراهم می‌نماید. به هر حال گام اول شناسایی نیازها و محیط سازمانی است تا سیستمی منطبق با محیط و نیازهای سازمان طراحی و اجرا شود (بهاردواج، ۲۰۰۰؛ هانگ و لیو، ۲۰۰۵).

این مقاله به بررسی اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و تاثیر این سیستم‌ها بر ارزیابی عملکرد می‌پردازد. برای این منظور ابتدا مفهوم سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و دلایل توجیهی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد؛ در بخش سوم نیز پس از مروری بر ادبیات پژوهش‌های مربوط به این حوزه، فرضیات تحقیق ارائه می‌گردد. یافته‌های تحقیق در بخش چهارم ارائه و تفسیر قرار خواهند شد و سرانجام بخش پایانی تحقیق حاضر نیز به نتیجه‌گیری اختصاص می‌یابد.

مبانی نظری

اطلاعات از جمله مهم‌ترین منابع حیاتی سازمان‌هاست. اطلاعات نقش و ارزش متفاوتی نسبت به سایر منابع سازمان‌ها مانند مواد اولیه دارد که این به خاطر ویژگی خاص آن می‌باشد. با پیچیدگی و حجیم شدن عملیات نقش و جایگاه اطلاعات پررنگ‌تر و محسوس‌تر می‌شود. اغلب پروژه‌های استقرار سیستم‌های اطلاعاتی نیاز به صرف سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی دارد (بهاردواج، ۲۰۰۰؛ هانگ و لیو، ۲۰۰۵). برای یک چنین سرمایه‌گذاری سنگینی فقط یک هدف می‌تواند وجود داشته باشد و آن، جلب رضایت استفاده‌کننده‌ی نهایی در داخل یا خارج سازمان است. کیفیت سیستم اطلاعاتی می‌تواند به‌عنوان میزان مشارکت واقعی یک سیستم اطلاعاتی معین در نیل به اهداف سازمانی مورد سنجش قرار گیرد. در ادبیات سیستم‌های اطلاعاتی، کیفیت سیستم اطلاعاتی را می‌توان به‌وسیله‌ی میزان رضایت کاربران سنجید. رضایت کاربر عبارتند از میزانی که کاربران معتقدند سیستم اطلاعاتی در دسترس آن‌ها، نیازهای اطلاعاتی مورد نیاز را برآورده می‌سازد. رضایت کاربر به‌عنوان جایگزین اساسی معیارهای کلی اثربخشی سیستم،

شناخته شده است. معیارهای سنجش رضایت کاربر، سعی در کمی کردن نگرش‌های کاربران در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی دارند و به هر حال، رضایت‌مندی می‌تواند به‌عنوان یک معیار کلی مورد سنجش قرار گیرد (مهدوی، ۱۳۸۶). مدیران و سرمایه‌گذاران به اطلاعاتی (مالی و غیرمالی) نیاز دارند تا عملکرد سازمان، بخش‌ها و حتی افراد را به درستی و به‌موقع ارزیابی نمایند. علاوه بر این آن‌ها به اطلاعاتی نیاز دارند تا طرح و استراتژی سازمان را ترسیم نمایند (سودانی، ۲۰۱۲).

سیستم اطلاعاتی که به درستی طراحی و اجرا شود، می‌تواند اطلاعات سودمندی برای تصمیم‌گیری فراهم نماید و زمینه‌ساز افزایش ارزش سازمان شود. منظور از اطلاعات هر داده‌ای است که به هرگونه وقایع و یافته‌هایی اشاره دارد که به‌وسیله‌ی سیستم اطلاعاتی گردآوری، ذخیره و پردازش می‌شود. ویژگی‌های متعددی در خصوص سودمندی اطلاعات حسابداری بیان گردیده است که بسته به شرایط و افراد و در موقعیت‌های مختلف می‌تواند متفاوت باشد. با این وجود به‌طور خلاصه می‌توان مربوط بودن، قابلیت اتکا، کامل بودن، به‌موقع بودن، قابلیت فهم و قابلیت اثبات را به‌عنوان ویژگی‌های اطلاعات سودمند بیان کرد. صرف‌نظر از مدل تصمیم‌گیری؛ سیستم اطلاعاتی حسابداری می‌تواند در کلیه مراحل تصمیم‌گیری و حل مسایل سودمند باشد (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

امروزه شرکت‌ها با سرمایه‌گذاری در حوزه‌هایی مانند نیروی انسانی، بهبود کیفیت تولیدات، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و امثالهم علاوه بر برآوردن نیازهای و اهداف خود؛ سعی در ایجاد مزیت رقابتی دارند؛ موضوعی که در محیط‌های رقابتی امروزه اهمیت روزافزونی دارد. علاوه بر این، فرهنگ سازمانی نیز می‌بایست انعطاف‌پذیر باشد تا در مقابل تغییرات پیوسته محیط قابلیت تطبیق داشته باشد. در این بین انگیزه‌ی نوآوری و خلاقیت چرخه ارزشمندی است که کمک می‌نماید عملکرد شرکت‌ها، بخش‌ها و حتی افراد را بهتر اندازه‌گیری نماییم و در عین این که امکان دسترسی به بازار سرمایه و منابع مالی را افزایش می‌دهد؛ سعی در کاهش مشکلات و موانع مالی و سازمانی نیز دارد (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

به منظور گسترش این استراتژی‌ها، شرکت‌ها نیاز دارند در بخش تکنولوژی نیز سرمایه‌گذاری کنند تا اطلاعات و ارتباطات را در حوزه‌های مختلف سازمانی از جمله تولید، طراحی، نوآوری، بازاریابی و غیره را ترقی، ترویج و گسترش دهند. با ظهور و گسترش کامپیوترها، ابزارهایی فراهم گردید که به شرکت‌ها این امکان را می‌دهد از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری خود در ارتباطات خود با مشتریان و عرضه‌کنندگان بهتر استفاده و بهره‌مند شوند. بانک‌داری الکترونیکی را می‌توان به‌عنوان یکی از این مصادیق نام برد که به‌وسیله‌ی آن مشتریان می‌توانند در زمان خود صرفه‌جویی نمایند (هانگ و لیو، ۲۰۰۵).

تکنولوژی ارتباطی و اطلاعاتی حوزه‌ی گسترده و وسیعی دارند و تقریباً همه عرصه‌هایی که شرکت‌ها فعالیت می‌نمایند را دربر می‌گیرد؛ با این حال این پژوهش روی قسمت‌های خاصی از آن؛ یعنی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری؛ متمرکز شده است تا نشان دهد ابزارهای حسابداری کامپیوتری شده، مستقیماً نتایج مالی و اقتصادی و بهره‌وری شرکت‌ها را گزارش می‌نمایند؛ در واقع این سیستم‌ها ابزار مناسبی برای ایفا وظیفه‌ی مباشرتی می‌باشند.

سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری

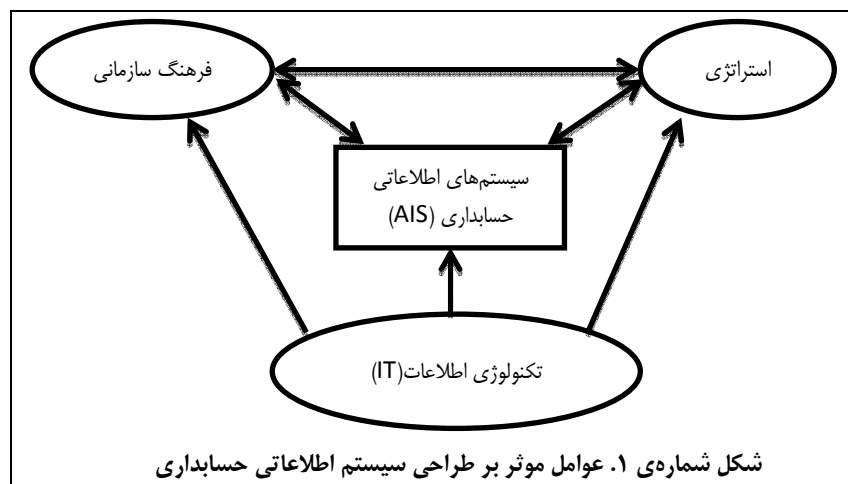
در یک تعریف ساده سیستم اطلاعاتی عبارتند از تمامی فعالیت‌های انجام شده توسط رایانه. در واقع یک سیستم اطلاعاتی سیستمی است که داده‌های خام را به عنوان درون داد می‌پذیرد و پس از پردازش، برون دادهایی به صورت اطلاعات تولید می‌کند (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

سیستم عبارتند از مجموعه‌ای از اجزاء به هم پیوسته که به منظور دستیابی به اهداف خاص با هم در تعامل می‌باشند. در اغلب موارد نیز این سیستم‌ها از چند زیرسیستم تشکیل شدند و هر یک فعالیت ویژه‌ای انجام می‌دهند و در نهایت نیز از یک سیستم بزرگ‌تر حمایت و پشتیبانی می‌نمایند. سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری؛ سیستم‌هایی هستند که برای ثبت معاملات و رویدادهای مالی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این سیستم‌ها ترکیبی از متدولوژی‌ها، کنترل‌ها و تکنیک‌های حسابداری فناوری اطلاعات است که در واقع حدفصل کاربر کامپیوترها و نرم‌افزارهای پیشرفته و خبره است. نرم‌افزارها از یک سلسله مراتب مشخصی برای فراهم نمودن اطلاعات معاملات، گزارش اطلاعات داخلی و خارجی، صورت‌های مالی و قابلیت تحلیل آن‌ها استفاده می‌نمایند. سیستم اطلاعاتی حسابداری شامل افراد، روش‌ها و شیوه‌های فناوری اطلاعاتی (IT) است؛ این سیستم‌ها عموماً سه وظیفه‌ی مهم را در سازمان‌ها ایفا می‌نمایند:

الف: گردآوری و ذخیره اطلاعات مربوط به فعالیت‌ها و رویدادها؛ به گونه‌ای که سازمان بتواند آن‌چه را قبلاً رخ داده را بررسی نماید.

ب: پردازش و تبدیل داده‌ها به اطلاعاتی که برای تصمیم‌گیری در جنبه‌های مختلف سودمند واقع شود.

ج: طراحی کنترل‌های داخلی کافی و مناسب برای حفاظت از دارایی‌ها؛ از جمله مدارک و اطلاعات سازمان؛ این کنترل‌ها این اطمینان را فراهم می‌نماید که اطلاعات را می‌توان به موقع و به صورت دقیق و قابل اتکا فراهم نمود (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

شکل شماره ۱ نشان می‌دهد پیشرفت‌های اخیر فناوری اطلاعات بر طراحی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، روش‌های حسابداری و همچنین سایر فعالیت‌های سازمان‌ها تاثیرگذار بوده و مسلماً بعد از این نیز خواهد بود. همچنین سیستم‌های اطلاعاتی می‌بایست به گونه‌ای طراحی شوند که با فرهنگ و ارزش‌های سازمانی هم‌خوانی داشته باشد و طبق آن طراحی و اجرا شوند. به عبارتی دیگر فرهنگ سازمانی عاملی اثرگذار و موثر بر طراحی و اجرا سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌باشد؛ در این خصوص می‌توان گفت سیستم‌های اطلاعاتی نیز عاملی اثرگذار بر فرهنگ سازمانی می‌باشد. این سیستم‌ها از طریق انتخاب «چگونه و برای چه کسی» اطلاعات فرهنگ سازمانی را تحت تاثیر قرار می‌دهند؛ برای مثال یک سیستم اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات لازم را به راحتی فراهم می‌نماید، می‌تواند عاملی موثر برای افزایش فشار برای تمرکززدایی و استقلال شود. در خصوص افزایش قابلیت‌های سیستم‌های اطلاعاتی نیز راهکارهای بسیاری وجود دارد؛ با این حال به دلیل محدودیت‌های مختلف؛ که عمده‌ترین آن محدودیت منابع است؛ نمی‌توان همه‌ی راهکارها و استراتژی‌های ممکن و سودمند را به کار گرفت؛ بنابراین سازمان‌ها می‌بایست با توجه به استراتژی‌های خود اقدام به طراحی و اجرای سیستم‌های اطلاعاتی نمایند تا به اهداف خود نایل شوند. به هر حال مسلماً سیستمی باید اجرا شود که بیش‌ترین بازدهی را برای سازمان و صاحبان سرمایه داشته باشد (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

هرچند سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند نقش مهمی در کمک به سازمان در خصوص پذیرش و حفظ یک موقعیت استراتژیک داشته باشند-که البته این مستلزم آن است که

اطلاعات به شیوه‌ی مناسب گردآوری، تجزیه و تحلیل و گزارش شوند- با این حال کاملاً واضح است که انتخاب یک موقعیت استراتژیک بسیار مهم است؛ چرا که سازمان را قادر می‌سازد فعالیت‌ها و تلاش‌های خود را در حول و حوش این موقعیت استراتژیک متمرکز نماید. در غیاب یک موقعیت استراتژیک، هر تصمیم و فعالیتی می‌تواند خطرناک باشد. می‌توان این‌گونه بیان کرد که یک سیستم اطلاعاتی زمانی می‌تواند این پتانسیل را داشته باشد که در ارزیابی عملکرد سازمان و بخش‌ها موثر باشد که وظیفه‌ی مستقیم مورد توجه سازمان باشد؛ به بیان دیگر در غیاب استراتژی مستقیم و پاسخ‌گویی؛ نمی‌توان انتظار داشت سیستم اطلاعاتی ما را به این موضوع نائل نماید. در نتیجه پس از انتخاب موقعیت استراتژیک؛ فعالیت‌ها و برنامه‌های سازمان می‌بایست به گونه‌ای طراحی و اجرا شوند که حداکثر کارایی و اثربخشی داشته باشند (هانگ و لیو، ۲۰۰۵).

به‌طور سنتی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری به یک سیستم پردازش اطلاعات اشاره دارد؛ چرا که این سیستم‌های حسابداری تنها با اطلاعات مالی و معاملات حسابداری سروکار داشتند. این سیستم‌ها برای فعالیت‌های محدود و مشخصی تعریف شده بودند و به همین دلیل بسیاری از شرکت‌ها برای گردآوری، پردازش، ذخیره و گزارش اطلاعات مجبور بودند سیستم‌های اطلاعاتی دیگری پیاده‌سازی نمایند. این موضوع علاوه بر تحمیل هزینه‌های مختلف، باعث کاهش کارایی و اثربخشی سازمان‌ها نیز می‌شد. امروزه سیستم‌های اطلاعاتی مدرن به وسیله‌ی یکپارچه کردن موثر داده‌ها در سیستم‌های متعدد؛ سعی در برطرف نمودن این کاستی‌ها دارند. سیستم برنامه‌ریزی منابع سازمانی^۱ یکی از این سیستم‌ها است که با تلفیق و یکپارچه کردن کلیه جنبه‌های فعالیت‌های سازمان با سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری سنتی، برخی از مشکلات مربوطه را برطرف نموده است (رامنی و استینبارت، ۲۰۱۱).

پیش‌تر سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری روی ثبت، تلخیص و اعتبار اطلاعات رویدادهای تجاری واحدهای اقتصادی متمرکز شده بودند و عموماً به‌صورت دستی مورد استفاده قرار می‌گرفتند؛ چیزی که امروزه به کمک کامپیوترها اجرا می‌شوند. در دهه‌های اخیر نیز فن‌آوری اطلاعات زمینه را برای توسعه و جهانی شدن فراهم نموده است. امروزه فن‌آوری اطلاعات نقش مهمی در حرفه حسابداری ایفا می‌نماید. این استراتژی‌های می‌تواند به مثابه‌ی حربه‌ای برای حمایت از اهداف و استراتژی‌های سازمان باشد. از این منظر فن‌آوری اطلاعات در واقع رگ حیاتی سازمان می‌باشد و زمینه را برای تداوم و بهبود عملکرد سازمان فراهم می‌نماید (پایرات و همکاران، ۱۹۹۹).

سیستم‌های اطلاعاتی و ارزیابی عملکرد

سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری یکی از سیستم‌های مهم و حیاتی سازمان‌ها محسوب می‌شود که نقش به‌سزایی در فعالیت‌های سازمان‌ها ایفا می‌نماید؛ هرچند که امروزه با پیدایش سیستم‌های دیجیتالی و اینترنتی بر سودمندی این سیستم‌ها افزوده می‌شود. این سیستم‌ها را می‌توان به‌عنوان مکانیسم و شاخصی مهم برای موثر بودن تصمیمات مدیران و کنترل سازمان در نظر گرفت. سودانی (۲۰۱۲) استدلال کرد که چنان‌چه بتوان سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را به نحوی طراحی و اجرا نماییم که پل ارتباطی بین عملکرد مالی و عملکرد سازمان باشد؛ می‌توان انتظار داشت این سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری روی عملکرد سازمان تاثیر مثبتی خواهد گذاشت.

از سوی دیگر تحقیقات نشان می‌دهد سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند تاثیر مثبتی بر عملکرد مدیریت داشته باشد. عملکرد مدیریت شامل فعالیت‌هایی است که از برآوردن و منطبق بودن فعالیت‌ها با اهداف از پیش تعیین‌شده سازمان اطمینان کسب نماید. سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند بر رفتار و عملکرد کارآ و موثر مدیران نیز اثر می‌گذارد؛ به بیان دیگر می‌توان ادعا کرد این سیستم‌ها قادر هستند بر رفتار و عملکرد مدیریت، بخش‌ها، سازمان‌ها و حتی کشورها نیز اثر بگذارند (پایرات، ۲۰۱۲).

یک سری از محققین تاثیر سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را روی شاخص‌های سودآوری (نظیر ROA یا ROE) و بهره‌وری را در حوزه‌ها و عرصه‌های مختلف مورد توجه قرار دادند؛ به طور کلی این پژوهشگران دریافته‌اند بین استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و شاخص‌های سودآوری رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد؛ با این حال برخی از آن‌ها در پژوهش‌های خود رابطه‌ای بین استفاده و به‌کارگیری از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و بهره‌وری مشاهده نمودند. از جمله مهم‌ترین مزایای به‌کارگیری و استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی بهینه می‌توان به انطباق بهتر و سریع‌تر با تغییرات محیطی، مدیریت بهتر در خصوص مبادلات و همچنین بهبود وضعیت رقابتی، افزایش کمی و کیفی جریان اطلاعات بین کارکنان صف و ستادی بخش‌های مختلف، برقراری روابط بهتر و بیش‌تر با شرکت‌ها و مشتریان، دسترسی بهتر و بیش‌تر به بازارهای گسترده‌تر و جهانی، کمک به تنوع‌سازی برای بنگاه‌های سنتی و غیره اشاره نمود (هانگ و لیو، ۲۰۰۵).

ادبیات پژوهشی موجود شواهد اندکی در خصوص ارتباط بین سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و ارزیابی عملکرد ارائه نموده‌اند. در این بین می‌توان به اثر برجسته اسماعیل و کینگ (۲۰۰۵) اشاره نمود که طی آن پژوهشگران دریافته‌اند بین سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و

ارزیابی عملکرد رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. نارنجو (۲۰۰۴) نیز در پژوهشی ادعا کرد بین سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و عملکرد شرکت‌ها رابطه‌ی غیرمستقیمی وجود دارد. به هر حال صرف‌نظر از نوع رابطه؛ با توجه به این که این سیستم‌ها عموماً باعث صرفه‌جویی در زمان و انرژی خواهند شد؛ کاهش هزینه‌های شرکت را در پی خواهد داشت و هنگامی که از این نوآوری‌ها به نحو صحیح استفاده می‌شود، بهره‌وری سازمان نیز افزایش خواهد یافت. از یک منظر کلی، مادامی که فرهنگ سازمان پذیرای این سیستم‌های اطلاعاتی جدید باشد، انعطاف‌پذیری سازمان افزایش و نتایج عملکرد نیز بهبود خواهد یافت. در این خصوص برخی از پژوهشگران نشان دادند به‌کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی منطبق با نیازهای سازمان، منافی ایجاد می‌نماید که تا سالیان سال نیز تداوم خواهد داشت. در این خصوص بسیاری از محققین نشان دادند که چگونه فناوری اطلاعات می‌تواند بر عملکرد و دستاوردهای آن تاثیر بگذارد. به‌طور کلی آن‌ها نشان دادند بین سرمایه‌گذاری در فناوری اطلاعات و سودآوری اقتصادی، ارزش افزوده رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. از سوی دیگر برخی از محققین نیز نشان دادند رابطه‌ی واضح و روشنی بین این نوع سرمایه‌گذاری‌ها و ارزیابی عملکرد وجود ندارد. این محققین استدلال نمودند فناوری اطلاعات مقوله‌ای است که در دسترس عموم می‌باشد و استفاده از آن مزیت رقابتی ایجاد نمی‌نماید و بر همین اساس نتایج مالی و اقتصادی را بهبود نخواهد بخشید. در این رابطه آن‌ها بیان می‌نمایند بسیاری از سازمان‌ها و شرکت‌ها در IT سرمایه‌گذاری می‌نمایند ولی نسبت به دستیابی به اهداف و برنامه‌های از پیش تعیین شده ناکام می‌مانند. به هر حال در نتیجه‌گیری و تفسیر این موارد می‌بایست دقت لازم به عمل آید و با احتیاط برخورد شود (النا و همکاران، ۲۰۱۱).

مشخص است که سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری یکی از اجزای تکنولوژی است. موضوع مطرح در این رابطه این است که آیا به‌کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی بر بهبود نتایج آن‌ها موثر بوده است یا خیر؟ با توجه به پژوهش‌های معدود در این زمینه و موضوع؛ این مقاله روی این موضوع متمرکز گردیده تا اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را مورد بررسی قرار دهد.

پیشینه‌ی پژوهش

سودانی (۲۰۱۲) در پژوهشی به بررسی سودمندی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد موثر سازمان‌ها در امارات متحده عربی پرداخت. برای این منظور وی ۷۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار دبی را مورد مطالعه قرار داد. نتیجه‌ی تحقیق وی که مبتنی بر تحلیل آماری ۲۳۶ پرسش‌نامه جمع‌آوری شده بود نشان می‌داد هرچند سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در

خصوص عملکرد شرکت‌ها خیلی مفید و سودمند است؛ ولیکن نتایج آماری وی نشان می‌داد هیچ رابطه معناداری بین سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و عملکرد مدیران وجود ندارد.

پایرات (۲۰۱۲) به بررسی اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تایلند پرداخت. وی برای اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری قابلیت اتکا؛ مربوط بودن و به موقع بودن اطلاعات جمع‌آوری شده و تولید شده توسط این سیستم‌ها را از منظر مدیران مالی و رییس حسابداری این شرکت‌ها مورد توجه قرار داد. وی دریافت اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری اثر مثبت و مستقیمی بر عملکرد سازمان‌ها می‌گذارد. وی همچنین خاطر نشان کرد در این خصوص آموزش و حمایت سازمانی عاملی موثر بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌باشد.

اونالاپوو همکاران (۲۰۱۲) شرکت‌های نیجریه‌ای را مورد مطالعه و بررسی قرار دادند. آن‌ها روی شرکت‌های ساختمان‌سازی متمرکز شدند و به بررسی تاثیر سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر کیفیت گزارشات مالی و تصمیم‌گیری‌ها پرداختند. نتیجه پژوهش آن‌ها نشان می‌داد سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری عاملی اثرگذار بر اثربخشی سازمانی می‌باشد.

چانگ (۲۰۰۱) دریافت سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری نقش مهمی در افزایش و بهبود اثربخشی سازمان‌ها ایفا می‌نمایند؛ این موضوع در محیط رقابتی نیز اهمیت بیش‌تری پیدا می‌نماید.

النا و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی تاثیر سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر ارزیابی عملکرد شرکت‌های متوسط و کوچک اسپانیایی پرداختند. آن‌ها در این تحقیق با توجه به این که بیش از ۹۰ درصد شرکت‌های اسپانیایی را شرکت‌های متوسط و کوچک تشکیل می‌دهند؛ روی این گروه از شرکت‌ها متمرکز شدند. این شرکت‌ها نیاز به استراتژی و ابزارهایی دارند تا بتوانند در چنین موقعیت رقابتی قادر به ادامه‌ی حیات و حتی پیشرفت باشند. سیستم‌های اطلاعاتی می‌تواند یکی از ابزارهایی باشد که برای سازمان‌ها مزیت رقابتی فراهم نماید. به‌وسیله‌ی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌توان ریسک برخی از فعالیت‌ها را اندازه‌گیری نمود یا این که با به‌کارگیری یک سری از نرم‌افزارهای حرفه‌ای می‌توان درآمدهای آتی را پیش‌بینی نمود و سایر منافی که می‌توان با استقرار و به‌کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی مناسب و مطلوب کسب نمود. هرچند این مزایا شامل حال شرکت‌های بزرگ نیز می‌باشد، با این حال توجه به شرکت‌های متوسط و کوچک نیز می‌تواند افق‌های دیگر برای ما بگشاید و جنبه‌های دیگری برای ما آشکار نماید. آن‌ها دریافتند بین به‌کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و ارزیابی بهتر عملکرد رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. با این حال آن‌ها دریافتند بین

به کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری توسط شرکت‌های متوسط و کوچک برای مدیران بانک‌ها و دارایی و بهره‌وری رابطه‌ی معناداری وجود ندارد.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مطالعات صورت گرفته در این حوزه و مرور ادبیات مطرح و همچنین دریافت نظرات متخصصان حوزه‌ی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، چهار فرضیه‌ی اصلی به شرح ذیل تدوین گردید:

فرضیات اصلی

فرضیه‌ی یک: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری ابزاری سودمند برای سازمان و تصمیم‌گیرندگان می‌باشد.

فرضیه‌ی دو: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مناسب و مرتبط با نیازهای سازمان اثر بخشی سازمان را افزایش می‌دهد.

فرضیه‌ی سه: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری منطبق با نیازهای سازمان باعث بهبود عملکرد سازمان می‌شود.

فرضیه‌ی چهار: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مناسب و مرتبط باعث ایجاد و بهبود مزیت رقابتی برای سازمان می‌شود.

لازم به ذکر است پس از بررسی بیش تر و نکته‌نظرات صاحب‌نظران؛ تعدادی فرضیه‌ی فرعی در راستای فرضیات اصلی به شرح ذیل مطرح گردید و در این خصوص سوالاتی مطرح و در پرسش‌نامه لحاظ گردید تا علاوه بر بررسی بیش تر فرضیات، جنبه‌های دیگر موضوع نیز مورد بررسی قرار گیرد و اثرات مربوطه در نظر گرفته شود.

فرضیات فرعی

فرضیه‌ی فرعی ۱: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری عاملی موثر در آرایه‌ی اطلاعات مربوطه، قابل اتکا و به موقع می‌باشد.

فرضیه‌ی فرعی ۲: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌تواند عاملی موثر در تصاحب بیش تر سهم بازار باشد.

فرضیه‌ی فرعی ۳: سیستم‌های اطلاعاتی باعث بهبود استراتژی‌های سازمان می‌شوند.

فرضیه‌ی فرعی ۴: در سازمان‌های با مدیریت متمرکز نقش سیستم‌های اطلاعاتی کم‌تر می‌باشد.

فرضیه‌ی فرعی ۵: تجربه، تخصص و حمایت مدیریت، عواملی موثر بر استقرار و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری موثر و منطبق با نیازهای سازمان می‌باشد.

فرضیه‌ی فرعی ۶: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های خانوادگی اهمیت کم‌تری دارد.

فرضیه‌ی فرعی ۷: سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری باعث کاهش هزینه‌های تهیه‌ی اطلاعات می‌شود؛ در نتیجه سرمایه‌گذاری در این حوزه از لحاظ اقتصادی توجیه‌پذیر خواهد بود.

روش تحقیق

این پژوهش از حیث هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و تحقیقات پیمایشی می‌باشد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش حاضر از روش کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه استفاده گردید. روش کتابخانه‌ای عمدتاً برای فراهم نمودن چارچوبی برای مطالعه موضوع و بررسی پیشینه تحقیق انتخاب می‌شود. در نتیجه مطالعه و بررسی ادبیات مربوط به سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری؛ سعی گردید عوامل موثر بر تاثیر این سیستم‌ها بر اثربخشی و ارزیابی عملکرد سازمان‌ها شناسایی و استخراج گردد. با توجه به موضوع تحقیق؛ در مرحله‌ی بعدی با افراد صاحب‌نظری از جمله اساتید دانشگاه، مدیریت عامل، مدیران و حساب‌برسان مصاحبه گردید و سعی در بررسی و تجزیه و تحلیل دیدگاه‌ها و نکته‌نظرات آن‌ها شد. در نتیجه با توجه به مبانی نظری و ادبیات مطروحه و نکته‌نظرات صاحب‌نظران پرسش‌نامه‌ای طراحی و تدوین گردید که اطلاعات لازم را برای آزمون فرضیه‌ها فراهم می‌نماید. بدین معنی پرسش‌نامه شامل سه بخش طراحی گردید. بخش اول شامل مشخصات فردی و سوالات عمومی و بخش دوم شامل ۲۱ سوال مرتبط با فرضیات تحقیق تهیه و طراحی گردید. بخش سوم هم شامل سه سوال باز (تشریحی) می‌باشد. در خصوص سوالات بخش دوم برای دریافت نظر پاسخ‌دهندگان از شاخص لیکرت^۱ استفاده گردیده است. نوع استدلال در این تحقیق استقرایی می‌باشد. در واقع پس از گردآوری پرسش‌نامه‌ها نسبت به تحلیل پاسخ‌ها و شماره‌گذاری طیف اقدام گردید؛ بدین صورت که در خصوص سوالات بخش دوم ۶ پاسخ به ترتیب خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم و نظری ندارم وجود داشت که به ترتیب از شماره‌ی ۵ الی صفر استفاده شد. به گونه‌ای که به پاسخ‌های خیلی زیاد عدد ۵، پاسخ زیاد عدد ۴، پاسخ متوسط عدد ۳، پاسخ کم عدد ۲، پاسخ خیلی کم عدد ۱ و نظری ندارم

1. Likert Scale

عدد صفر منسوب گردید. با این اوصاف با مقایسه‌ی میانگین حسابی امتیاز هر سوال با امید ریاضی آن می‌توان دریافت میانگین نظرات پاسخ‌دهندگان چگونه می‌باشد و چولگی توزیع فوق به چه صورت می‌باشد. ارتباط سوالات طراحی شده با فرضیات مربوطه در جدول ۱ مشخص گردیده است.

جدول ۱: ارتباط فرضیات اصلی و فرعی مطروحه با سوالات بخش دوم پرسش‌نامه

فرضیات فرعی						فرضیات اصلی					
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴	۳	۲	۱	شماره‌ی فرضیه
۲۱	۱۷	۸	۱۸	۱۰	۲۰	۱۲،۱۳،۱۴	۹	۱۱،۱۵،۱۶	۶،۷،۱۹	۴،۱۵	شماره‌ی سوال

جامعه و نمونه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری مورد مطالعه در خصوص این پژوهش شامل مدیریت عامل، اساتید دانشگاه، مدیران مالی، حساب‌رسان، رئیس حسابداری و حسابداران سازمان‌ها و شرکت‌هایی می‌باشند که مورد حسابرسی قرار گرفته‌اند. با توجه به تخصصی بودن موضوع سعی گردید از نظرات افراد تجربه و آگاهی مناسبی در این خصوص برخوردار می‌باشند. در این راستا پرسش‌نامه به دو صورت حضوری و غیرحضوری (ارسال به صورت پست الکترونیکی) توزیع گردید. از ۲۱۵ پرسش‌نامه توزیع شده؛ ۹۲ پرسش‌نامه دریافت گردید. با توجه به قابل استفاده نبودن برخی از آن‌ها ۸ پرسش‌نامه‌ها حذف گردید و در نهایت ۸۴ پرسش‌نامه‌ی واصله مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت و جامعه‌ی آماری تحقیق فوق را تشکیل و مبنای محاسبات آماری قرار گرفتند.

روایی و پایایی پرسش‌نامه

در خصوص روایی^۱ پرسش‌نامه؛ در مرحله‌ی پیش‌آزمون^۲ برای ۱۵ نفر از افراد جامعه‌ی آماری که همگی از افراد صاحب‌نظر و با صلاحیت می‌بودند ارسال گردید تا نظرات خود را در خصوص سوالات پرسش‌نامه اعلان نمایند. سپس نظرات جمع‌آوری و اصلاحاتی اعمال گردید. قابلیت اعتماد یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است. مفهوم یاد شده با این مطلب سروکار دارد که ابزار اندازه‌گیری تا چه میزان در موقعیت یکسان به نتایج یکسان دست می‌یابد. ضریب امکان اعتماد مبین آن است که تا چه اندازه ابزار اندازه‌گیری ویژگی‌های با ثبات آزمودنی و یا

1. Validity
2. Pilot Test

ویژگی‌های متغیر و موقتی وی را می‌سنجد. برای محاسبه‌ی ضریب قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری شیوه‌های مختلفی به کار برده می‌شود؛ از جمله می‌توان به روش آلفای کروناخ اشاره کرد. برای پایایی^۱ پرسش‌نامه از آزمون آلفای کروناخ استفاده گردید؛ ضریب آلفای به دست آمده برای سوالات مطرح ۸۴ درصد بود؛ که می‌توان اظهار نمود پرسش‌نامه از روایی و پایایی قابل قبولی برخوردار است.

نتیجه‌ی آزمون فرضیه‌ها

پس از جمع‌آوری داده‌ها، برای اطمینان از نرمال بودن جامعه از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۲ استفاده گردید و پس از این که نرمال بودن داده‌ها مورد تایید قرار گرفت برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون میانگین جامعه (T-test) استفاده گردید. جدول ۲ آمار توصیفی مربوط به مشارکت‌کنندگان این پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲: آمار توصیفی مشارکت‌کنندگان

سمت	جنسیت		سابقه کار - سال				میزان تحصیلات			رشته‌ی تحصیلی	
	زن	مرد	کم‌تر از ۳	بین ۳-۶	بین ۷-۱۰	بیش از ۱۰ سال	لیسانس	فوق لیسانس	دکترا	حسابداری	سایر
حسابدار	۶	۲۰	۱۷	۸	۱	۰	۶	۲۰	۰	۲۵	۱
حسابرس	۲	۱۶	۱۱	۷	۰	۰	۳	۱۴	۱	۱۷	۱
مدیرحسابرسی	۰	۶	۰	۱	۲	۳	۱	۴	۱	۶	۰
مدیر مالی	۲	۱۹	۱	۹	۳	۸	۴	۱۴	۳	۲۱	۰
مدرس دانشگاه	۰	۵	۳	۱	۱	۰	۰	۲	۳	۵	۰
مدیر عامل	۱	۷	۰	۱	۲	۵	۱	۵	۲	۲	۶
جمع	۱۱	۷۳	۳۲	۲۷	۹	۱۶	۱۵	۵۹	۱۰	۷۶	۸

همان‌گونه که مشخص است ۸۲ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات تکمیلی می‌باشند (۱۲ درصد مشارکت‌کنندگان در این پژوهش دارای مدرک دکترای تخصصی می‌باشند)؛ همچنین ۹۰ درصد مشارکت‌کنندگان دانش‌آموخته‌ی رشته‌ی حسابداری و مابقی دانش‌آموخته‌ی رشته‌های اقتصاد و مدیریت می‌باشند. ۲۵ درصد مشارکت‌کنندگان در سمت مدیر مالی و معاونت مالی و اداری مشغول به فعالیت می‌بودند و ۳۰ درصد نیز در سمت حسابدار و رییس حسابداری

1. Reliability
2. Kolmogorov-Smirnov Test

مشغول به فعالیت می‌بودند. نزدیک به ۳۰ درصد مشارکت‌کنندگان نیز در حرفه‌ی حسابرسی مشغول به فعالیت می‌بودند. ۶ درصد نیز مدرس دانشگاه و ۱۰ درصد نیز مدیرعامل شرکت بودند. درخصوص توزیع پرسش‌نامه نیز سعی گردید به گونه‌ای توزیع گردد تا از خطا نمونه‌گیری اجتناب گردد و نمونه‌ها قابلیت تعمیم داشته باشند و معرف جامعه باشند. همان‌گونه که مشخص است ۸۷ درصد از پرسش‌نامه‌های واصله مربوط به آقایان و ۱۳ درصد مربوط به خانم‌ها می‌باشد. در جدول شماره‌ی ۳ نیز نتیجه‌ی آماری آزمون میانگین جامعه در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای فرضیات اصلی تحقیق ارائه گردیده است.

جدول ۳: نتیجه‌ی آماری آزمون میانگین جامعه‌ی فرضیات اصلی

شماره‌ی فرضیه	تعداد مشاهده	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین ^۱	اختلاف میانگین ^۲	کمینه ^۳	بیشینه ^۴	آماره‌ی t	سطح معناداری
فرضیه‌ی یک	۸۴	۴.۵	۰.۶۵۳	۰.۰۷۲	۱.۵	۱.۳۶	۱.۶۴	۲۰.۸۱۳	۰.۰۰۰
فرضیه‌ی دو	۸۴	۴.۰۳	۰.۷۴۶	۰.۰۴۲	۱.۰۲۶	۰.۹۴	۱.۱۱	۲۴.۳۱	۰.۰۰۰
فرضیه‌ی سه	۸۴	۴.۰۲	۰.۹۳۷	۰.۱۰۳	۱.۰۲۴	۰.۸۲	۱.۲۳	۹.۹۶	۰.۰۰۰
فرضیه‌ی چهار	۸۴	۴.۱۵	۰.۷۵۹	۰.۰۴۸	۱.۱۴۸	۱.۰۵	۱.۲۴	۲۳.۹۰۸	۰.۰۰۰

همان‌طور که اشاره شد تعدادی فرضیه‌ی فرعی نیز تدوین و مورد آزمون قرار گرفت که نتایج آماری مربوط به آزمون میانگین جامعه در سطح اطمینان ۹۵ درصد به شرح ذیل در جدول ۴ ارائه گردیده است.

جدول ۴: نتیجه آماری آزمون میانگین جامعه‌ی فرضیات فرعی

شماره‌ی فرضیه	تعداد مشاهده	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	اختلاف میانگین	کمینه	بیشینه	آماره‌ی t	سطح معناداری
۱	۸۴	۴.۴۲	۰.۶۰۵	۰.۰۶۶	۱.۴۱۷	۱.۲۹	۱.۵۵	۲۱.۴۴۸	۰.۰۰۰
۲	۸۴	۳.۴۸	۰.۹۸۹	۰.۱۱	۰.۴۸۱	۰.۲۶	۰.۷	۴.۳۸۲	۰.۰۰۰
۳	۸۴	۴.۱۹	۰.۷۴۸	۰.۰۸۴	۱.۱۸۸	۱.۰۲	۱.۳۵	۱۴.۲۰۲	۰.۰۰۰
۴	۸۴	۳.۰۶	۱.۰۵۹	۰.۱۱۹	۰.۶۷۱	۰.۴۳	۰.۹۱	۵.۶۳۲	۰.۰۰۰
۵	۸۴	۴.۶۳	۰.۵۱۱	۰.۰۵۶	۱.۶۳۷	۱.۵۱	۱.۷۴	۲۸.۹۹۲	۰.۰۰۰
۶	۸۴	۳.۰۴	۱.۰۰۶	۰.۱۱۵	۰.۰۳۹	-۰.۱۹	۰.۲۷	۰.۳۴	۰.۷۳۵
۷	۸۴	۴.۳	۰.۶۵۵	۰.۰۷۱	۱.۲۹۸	۱.۱۶	۱.۴۴	۱۸.۱۷	۰.۰۰۰

1. Std. Error Mean
2. Mean difference
3. Lower
4. Upper

نتایج آماری نشان می‌دهد چهار فرضیه‌ی اصلی تحقیق را در سطح اطمینان ۹۵ درصد نمی‌توان رد نمود. علاوه بر این در خصوص آزمون فرضیات فرعی مطرح نیز نتایج بررسی و آزمون آماری نشان می‌دهد به غیر از فرضیه‌ی فرعی شماره‌ی ۶ که مربوط به اهمیت سیستم‌های اطلاعاتی در شرکت‌های خانوادگی می‌باشد؛ مابقی فرضیات را نمی‌توان رد نمود. به بیان دیگر با توجه به آماره‌ی t و سطح معناداری مربوطه؛ می‌توان اظهار نمود در سطح اطمینان ۹۵ درصد تنها فرضیه‌ی فرعی شماره‌ی شش مورد تایید قرار نگرفت. با توجه به نظرات کارشناسان؛ موضوع اهمیت سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های خانوادگی مورد بررسی قرار گرفت. برای این منظور دو سوال در این راستا مطرح گردید که یکی از آن‌ها مربوط به سوالات تشریحی (سوال باز) می‌بود. نتیجه‌ی بررسی و آزمون این فرضیه حاکی از آن است که سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های خانوادگی نیز حائز اهمیت است. با این وجود بررسی سوال تشریحی مربوط به این فرضیه نشان می‌دهد نقش سیستم‌های اطلاعاتی در شرکت‌های خانوادگی متفاوت می‌باشد. در واقع سیستم‌های اطلاعاتی در این شرکت‌ها نقش و اهمیت کمتری نسبت به شرکت‌هایی که فاصله‌ی بین مدیریت از مالکیت بیش‌تر می‌باشد دارند. علاوه بر این سیستم‌های اطلاعاتی در شرکت‌های دولتی و خصوصی جایگاه و نقش متفاوتی دارد؛ در این خصوص بررسی نظرات دریافتی نشان می‌دهد با توجه به این که موضوع اثربخشی، بهبود عملکرد و ارزیابی عملکرد در سازمان‌ها و شرکت‌های خصوصی بیش‌تر از دولتی می‌باشد و با توجه به نقش مثبت سیستم‌های اطلاعاتی در این خصوص؛ جایگاه و اهمیت سیستم‌های اطلاعاتی در شرکت‌های خصوصی بیش‌تر از شرکت‌های دولتی می‌باشد. علاوه بر این نوع و ساختار مدیریت نیز عاملی موثر بر استقرار و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری می‌باشند. در این خصوص بررسی‌ها نشان می‌دهد سیستم‌های اطلاعاتی و ارزیابی عملکرد در سازمان‌هایی که مدیریت آن‌ها متمرکزتر می‌باشند، کم‌تر می‌باشد. این موضوع ریشه در نوع تفکر و اطلاعات مورد نیاز می‌باشد. با توجه به این که تفکر و حمایت مدیریت در واقع هسته اصلی استقرار و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی می‌باشد (یونا و همکاران؛ ۲۰۱۲)؛ در نتیجه نقش و جایگاه سیستم‌های اطلاعاتی در خصوص اثربخشی، ارزیابی عملکرد، بهبود عملکرد، آرایه‌ی اطلاعات سودمند و سایر اطلاعات ارزشمند در سازمان‌هایی که مدیریت آن‌ها غیرمتمرکزتر می‌باشد پررنگ‌تر می‌باشد. در این بین سیستم‌های یکپارچه موثرتر و اثربخش‌تر می‌باشند.

نتیجه‌گیری

سیستم‌های اطلاعاتی یکی از ابزارهای کنترل داخلی می‌باشند که می‌تواند بستر لازم برای ارایه‌ی اطلاعات سودمند فراهم نماید و از این طریق می‌تواند ابزاری مفید برای سازمان‌ها و تصمیم‌گیری باشد. به‌طور سنتی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری به یک سیستم پردازش اطلاعات اشاره دارند که در خصوص چرخه‌ی حسابداری ایفا نقش نموده و از جمع‌آوری اطلاعات تا گزارش‌گری را دربرمی‌گیرد. با این وجود عموماً سیستم اطلاعاتی حسابداری را متشکل از افراد، روش‌ها و شیوه‌های فناوری اطلاعاتی می‌دانند که سه وظیفه‌ی مهم به شرح ذیل در سازمان‌ها دارند: ۱. گردآوری و ذخیره اطلاعات مربوط به فعالیت‌ها و رویدادها؛ به گونه‌ای که سازمان بتواند آن‌چه را قبلاً رخ داده را بررسی نماید. ۲. پردازش و تبدیل داده‌ها به اطلاعاتی که برای تصمیم‌گیری در جنبه‌های مختلف سودمند واقع شود. ۳. طراحی کنترل‌های داخلی کافی و مناسب برای حفاظت از دارایی‌ها و از جمله مدارک و اطلاعات سازمان. این پژوهش به بررسی اثر بخشی سیستم‌های اطلاعاتی بر عملکرد و ارزیابی عملکرد می‌پردازد. برای این منظور پس از مرور ادبیات و دریافت نقطه‌نظرات برخی از صاحب‌نظران؛ فرضیاتی مطرح و در راستای آن‌ها سوالاتی در پرسش‌نامه‌ی تدوین و بین گروه‌های مختلف توزیع گردید. نتایج آماری نشان می‌دهد سیستم‌های اطلاعاتی ضمن فراهم نمودن اطلاعات سودمند، مربوط، به موقع و قابل‌اتکا ابزاری مفید برای تصمیم‌گیری می‌باشند. این سیستم‌ها چنان‌چه منطبق با نیازها و محیط سازمانی باشد می‌تواند اثر بخشی و ارزیابی عملکرد را بهبود دهد. همچنین این سیستم‌ها می‌توانند عاملی موثر در توسعه‌ی سازمان، ایجاد و بهبود مزیت رقابتی و به تبع آن افزایش ارزش سازمان باشد. مطابق با مبانی نظری و ادبیات موجود؛ تجربه، تخصص، تفکر و حمایت مدیریت عاملی بسیار موثر بر استقرار و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری منطبق با نیازهای سازمان می‌باشد. همان‌گونه که برخی از پژوهشگران نشان دادند، تفکر مدیریت در واقع هسته‌ی اصلی استقرار و اجرا سیستم‌های اطلاعاتی می‌باشد؛ به گونه‌ای که می‌تواند ضامن موفقیت این پروژه‌ها شود. همچنین یافته‌های نشان می‌دهد نقش و اهمیت سیستم‌های اطلاعاتی در شرکت‌های خانوادگی متفاوت از شرکت‌های دیگر است. با بزرگ‌تر شدن شرکت‌ها، تفکیک مدیریت از مالکیت و مدیریت غیرمتمرکز نقش سیستم‌های اطلاعاتی پررنگ‌تر و متفاوت‌تر می‌شود. در نهایت سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با توجه به قابلیت‌ها و ظرفیت‌هایی که دارا می‌باشد چنان‌چه به نحو صحیحی طراحی و اجرا شوند به گونه‌ای که منطبق با نیازها و محیط سازمانی باشد؛ می‌تواند ابزاری بسیار سودمند باشد. این سیستم‌ها با حذف یا کاهش برخی از هزینه‌ها؛ از جمله هزینه‌های تهیه‌ی اطلاعات و زبان‌های ناشی از تصمیم‌گیری نادرست؛ ضمن

فراهم نمودن منافع ارزنده برای سازمان؛ سرمایه‌گذاری در این حوزه را از لحاظ اقتصادی توجیه‌پذیر می‌نماید؛ به بیان دیگر سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی سیستم‌های اطلاعاتی برای شرکت‌ها، سازمان‌ها و به تبع آن برای جامعه نیز توجیه‌پذیر و مثمرتر می‌باشد.

منابع و مآخذ

مهدوی، ع. (۱۳۸۶). "طراحی مدل ارزیابی کیفیت خدمات سیستم‌های اطلاعاتی مبتنی بر الگوریتم ژنتیک". فصل‌نامه‌ی مدرس علوم انسانی، پائیز ۱۳۸۶، ۲۶۳-۲۳۶.

Bhardwaj, A.S. (2000). "A Resource-based Perspective on Information Technology Capability and Firm Performance: An Empirical Investigation". *Management Information System Quarterly*, (24): 169-196.

Bhardwaj, A.S. Bhardwaj, S.G. and Konsynski, B.R. (1999). "Information Technology Effects on Firm Performance as Measured by Tobin's Q". *Management Science*, 45 (7): 1008-1024.

Chang, Y.W. (2001). "Contingency Factors and Accounting Information System Design in Jordanian Companies". *Journal of Accounting Information System*, 8: 1-16.

Elena, U.G. Raquel P.E. and Clara, M.C. (2011). "The Impact of Accounting Information Systems (AIS) on Performance Measures: Empirical Evidence in Spanish SME". *The International Journal of Digital Accounting Research*, 11: 25-43.

Huang, C.J. and Liu, C.J. (2005). "Exploration for the Relationship Between Innovation, IT and Performance". *Journal of Intellectual Capital*, 6 (2): 237-252.

Ismail, N.A. and King, M. (2005). "Firm performance and AIS alignment in Malaysian SME's". *International Journal of Accounting Information Systems*, 6 (4): 241-259.

Onalapo, A.A. and Odetayo, T.A. (2012). "Effect of Accounting Information System on Organisational Effectiveness: A Case Study of Selected Construction Companies in Ibadan, Nigeria". *American Journal of Business and Management*, 1 (4): 183-190.

Pairat, P. (2012). "Effectiveness of accounting information system: effect on performance of Thai-listed firms in Thailand". *International Journal of Business Research*, 12 (3): 84-95.

Rommny, M. and Steinbart, P. (2011). "Accounting Information Systems". Eleventh Edition, Prenhall, New York.

Soudani, S.N. (2012). "The Usefulness of an Accounting Information System for Effective Organizational Performance". *International Journal of Economics and Finance*, 4 (5): 136-145.

Yuena, K. Yangeng, W. and Qun, Z. (2012). "A Mode of Combined ERP and KMS KnowledgeManagement System Construction". *Physics Procedia*, (2012) *International Conference on Solid State Devices and Materials Science*, 25: 2228-2234.